

อาชญากรรมข้ามแดนที่ใช้ชายแดนเป็นฐานทัพ : ทำความเข้าใจภูมิศาสตร์ชายแดนสแกนเมออร์

ภูมิศาสตร์อาชญากรรมสำหรับอาชญากรออนไลน์หรือ “สแกนเมออร์” ตั้งศูนย์ปฏิบัติงานอยู่ทั่วบริเวณชายแดนประเทศพม่าและกัมพูชา ชายแดนถือเป็นพื้นที่ที่เอื้อประโยชน์การจัดการแบบนอกศูนย์กลางรัฐ มีช่องว่างหรือรูลุ่ของกฎหมายที่มักอ้างถึงความเปราะบาง เพื่อเปิดโอกาสให้มีการควบคุมจัดการอย่างเข้มงวดโดยตัวแสดงหลายระดับ

ในชายแดนประเทศเมียนมา เมืองสแกนเมออร์ของทุนจีนเทามีมากกว่า 150 แห่ง ตั้งอยู่บนบริเวณชายแดนฝั่งไทยนับตั้งแต่เทศบาลเมืองแม่สอด จังหวัดตาก ทอดยาวมาจนบริเวณตรงข้ามด่านเจดีย์สามองค์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดู CNA, 2025) เช่นเดียวกับประเทศกัมพูชา พื้นที่ชายแดนมีศูนย์แหล่งรวมอาชญากรไซเบอร์ที่มีมากถึง 53 แห่ง ตั้งอยู่บริเวณเขตชายแดนทั่วประเทศกัมพูชา และมีหลายแหล่งตั้งอยู่ในแนวชายแดนประเทศไทย (ThaiPBS, 2568) โดยทุกศูนย์ปฏิบัติการสามารถสืบสาวไปถึงกลุ่มทุนที่มาจากประเทศเดียวกัน นั่นคือทุนจีนเทา (Grey Chinese Capital)

Enze Han (2024) อาจารย์การเมืองระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยฮ่องกง อธิบายว่าจีนเข้าพัฒนาโครงการขนาดใหญ่หลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้โครงการข้อริเริ่มแถบและเส้นทาง (Belt and Road Initiative, BRI) โครงการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประเทศเพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แถบและเส้นทางได้สร้างคลื่นกระทบ (ripple effect) จากการขยายอิทธิพลการพัฒนาเศรษฐกิจแบบจีนในลักษณะเศรษฐกิจการเมืองแบบผิดกฎหมายระดับภูมิภาค (illicit regional political economy)

ในช่วงที่สมาร์ทโฟนแผ่ขยายในจีน อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องธุรกิจออนไลน์ผิดกฎหมายเติบโตรวดเร็วสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ระยะแรกลูกค้าที่ธุรกิจสีเทาเหล่านี้มุ่งเป้าไปที่คนจีนเป็นหลัก เมื่อมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนข้ามพรมแดนสู่กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ลาว เมียนมา หรือกัมพูชา ธุรกิจเหล่านี้ก็ขยายเครือข่ายธุรกิจในตลาดประเทศจีนได้กว้างขึ้น (Han, 2024) ผลประโยชน์จากธุรกิจสีเทาก็มากขึ้นด้วย

กลุ่มธุรกิจผิดกฎหมายหรือจีนเทาจะใช้เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones, SEZ) เป็นพื้นที่ในการดำเนินธุรกิจ นักวิชาการไทยที่ศึกษาธุรกิจคาสีโนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษของลาววิเคราะห์ว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นการจัดการของรัฐในการเปลี่ยนที่ดินให้เป็นทุน (ปิ่นแก้ว, 2559) รัฐบาลลาวรวมศูนย์การจัดการที่ดินจากระดับแขวงและเมืองสู่นโยบายระดับส่วนกลางประเทศภายใต้การจัดการโดยคณะกรรมการเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งชาติ การแปลงที่ดินให้เป็นสินค้าถือเป็นข้อกำหนดจากภาครัฐที่ได้มอบสิทธิเหนือดินแดนแก่นายทุนในฐานะนักพัฒนาพื้นที่และประชากร ภายใต้แนวทางดังกล่าวนำไปสู่เงื่อนไขและข้อกำหนดการยกเว้นหลายประการ รวมถึงการมอบอำนาจเบ็ดเสร็จให้แก่ผู้ลงทุนในลักษณะบริษัทเดี่ยว (single firm zones) เมื่อนายทุนจีนข้ามชาติเข้าถึงสิทธิการครอบครองที่ดินจึงไม่ได้สนใจดูแลรักษาทรัพยากรเพื่อความยั่งยืนระยะยาว การดำเนินธุรกิจก็ไม่ต้องผ่านการพิจารณาของรัฐ ยึดกฎหมายและระเบียบของตน ไม่ยึดข้อผูกพันการทำงาน และไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการใช้งานตามสัญญาที่ทำไว้ ด้วยเหตุนี้พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษในลาวจึงได้กลายเป็นอาณาจักรธุรกิจผิดกฎหมายแบบครบวงจร (เรื่องเดียวกัน.)

เช่นเดียวกับเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองสีหนุวิลล์ (Sihanoukville special economic zone, SSEZ) ซึ่งเริ่มต้นจากความร่วมมือของรัฐบาลจีนและรัฐบาลกัมพูชานับตั้งแต่ก่อนการเปิดตัวโครงการการริเริ่มแถบและเส้นทาง (BRI) ของประธานาธิบดี จิ้นผิง รัฐบาลกัมพูชาคาดหวังว่าการพัฒนาเมืองสีหนุวิลล์โดยทุนจีนจะทำให้เมืองท่าแห่งนี้กลายเป็นเมืองอุตสาหกรรม เช่นเดียวกับเมืองเซินเจิ้นของจีน แต่ภายใต้สภาวะยกเว้นจากเงื่อนไขเชิงพื้นที่ของเขตประกอบการ มีภูมิศาสตร์ชายฝั่งทะเล ได้ดึงดูดแหล่งทุนเทาผิดกฎหมายจำนวนมาก เครือข่ายอาชญากรและธุรกิจผิดกฎหมายเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ (Han, 2024) โครงการ BRI ที่จีนประชาสัมพันธ์มีลักษณะเป็นแค่ฉากบังหน้าธุรกิจสีเทาเท่านั้น

ทั้งในเมียนมาและกัมพูชาจึงมีภูมิศาสตร์อาชญากรไซเบอร์ (geography of cybercrime) พื้นที่ที่ธุรกิจผิดกฎหมายทุกประเภทดำเนินกิจการอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนประเทศ โดยเฉพาะสแกมเมอร์ มิจฉาชีพออนไลน์ ซึ่งกำลังกลายเป็นภัยใกล้ประชาชนโดยรอบ และเป็นปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ เสถียรภาพการเมืองโลก รวมถึงความปลอดภัยของพลเมืองในโลกออนไลน์

ภายใต้เงื่อนไขของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษที่ลงทุนโดยทุนจีนเข้ามามีบทบาทในเขตอำนาจอธิปไตยชาติอื่น ธุรกิจสีเทาและโครงข่ายสแกมเมอร์ส่งผลต่ออุปโหมขายแดนประเทศเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนส่งผลต่อความเข้าใจชายแดนในบริบทเขตแดนรัฐชาติ อย่างไรก็ตาม เหตุใดชายแดนจึงกลายเป็นพื้นที่สำคัญของธุรกิจการหลอกลวงข้ามชาติ สามารถสังเคราะห์ความเข้าใจในมุมมองวิชาการสังคมศาสตร์ ดังนี้

ประการแรก ชายแดนในฐานะพื้นที่ขอบเขตที่มีการก่อสร้างอำนาจอธิปไตยใหม่ นักวิชาการที่ศึกษาชายแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้การพัฒนาของทุนจีนมีความเห็นไปในทางเดียวกันว่าการเข้ามาของทุนจีนข้ามชาติ โดยเฉพาะทุนจีนเทาที่ประกอบธุรกิจผิดกฎหมายในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษลาว-ไทย-พม่า ก่อให้เกิดการสร้างอำนาจอธิปไตยใหม่แบบหลากหลายระดับ (variegated sovereignty) การสร้างอธิปไตยใหม่ในชายแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พัฒนามาจากแนวคิดการยกเว้น (exception) ซึ่งปรากฏในงานของ Aihwa Ong ตรรกะการยกเว้นถูกนำไปใช้สร้างความยืดหยุ่นการปฏิบัติของรัฐบาลจีนในการควบคุมพื้นที่และพลเมืองที่หลากหลาย การใช้สภาวะการยกเว้นไม่ได้เน้นไปที่การรื้อถอนอธิปไตยของชาติ แต่พึงพาการสร้างพื้นที่ของการยกเว้นและสร้างอำนาจแบบข้ามพรมแดนเป็นหลัก (Ong, 2004)

ทุนนิยมที่มาจากแรงสนับสนุนของรัฐบาลจีนจึงมีความจำเป็นในการรวมตัวกับดินแดนอื่น และกลายเป็นการสร้างอธิปไตยในแดนดินอาณาเขตใหม่ (reterritorialization) ซึ่งเป็นระเบียบทางสังคมที่รัฐบาลจีนอนุญาตให้ระบบเขตสองเขตที่ทับซ้อนกันได้ กรณีเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองชเว ก๊กโก (Shwe Kokko) ชายแดนเมียนมา-ไทย ซึ่งถูกพัฒนาภายใต้โครงการริเริ่มแถบและเส้นทาง (BRI) ของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เติบโตอย่างรวดเร็วในลักษณะการสร้างสภาวะยกเว้น และการควบคุมพื้นที่กับพลเมืองของทุนข้ามชาติแบบเบ็ดเสร็จ การสร้างอธิปไตยเหนือดินแดนถูกทำแบบแยกส่วน (disaggregated sovereignty) โดยการใช้อำนาจ การสะสมทุน การควบคุมพื้นที่ และกฎระเบียบที่ถูกแบ่งกระจายกระจายไปอยู่ในมือหลายฝ่าย ทั้งกลุ่มนายทุนจีน เจ้าหน้าที่รัฐท้องถิ่น บริษัทเอกชน (Ong, 2020) อธิปไตยเหนือดินแดนแบบแยกส่วนถือเป็นสภาวะยกเว้นที่ก่อการปั่นป่วนอธิปไตยแบบเดิมและกลายเป็นปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการสะสมทุนจากผลประโยชน์ทางธุรกิจของกลุ่มทุนมืด (shadow capital) เช่น สแกมเมอร์ และพนันออนไลน์อื่น ๆ

เช่นเดียวกับกรณีเขตเศรษฐกิจพิเศษสามเหลี่ยมทองคำ เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว ชายแดนลาว-ไทย-เมียนมา รัฐบาลลาวกลายเป็นนายหน้าผู้จัดหาที่ดินป้อนสู่ชาวจีน รัฐบาลกลางปกป้องและเปิดช่องทางการเปลี่ยนอสังหาริมทรัพย์ของประเทศให้กลายเป็นสินค้าเงินทุนข้ามชาติ โครงสร้างเศรษฐกิจพิเศษถูกทำให้กลายเป็นสภาวะยกเว้นที่ดำรงอยู่นอกปริมณฑลการคุ้มครองของรัฐ และการยกเว้นจากอำนาจทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดสิทธิพิเศษภายใน (ปันแก้ว, 2559) และช่องทางนี้เองได้เปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมการพนันต่าง ๆ เข้าดำเนินกิจการในการส่งเสริมเศรษฐกิจจากกิจกรรมพนันกิจการสร้างความอารยะในพื้นที่ชายแดน

การกำหนดแนวอสังหาริมทรัพย์ใหม่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษสามเหลี่ยมทองคำสร้างความมั่นคงแก่เจ้าของคาสีโนรวมถึงธุรกิจผิดกฎหมายอื่น แต่ในทางตรงกันข้าม การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษก็กระทบกับคนในพื้นที่โดยตรง พลเมืองถูกพรากสิทธิ ถูกแขวนลอยชีวิตให้หนึ่งแบบไร้ทางออก ซึ่งเป็นภาวะที่ชีวิตแบบเก่าถูกทำลายจากวิถีแบบใหม่ที่ไม่มีความสัมพันธ์ใด

ประการต่อมา ชายแดนในฐานะพื้นที่เศรษฐกิจทุนนิยมสีเทาระดับโลก หรือเศรษฐกิจผิดกฎหมายในคลื่นทุนนิยมโลก พื้นที่ชายแดนไม่ใช่แค่แหล่งอาชญากรรมไซเบอร์ขนาดย่อม แต่มีกระบวนการลงทุนจากชาวจีน และความร่วมมือของรัฐบาลส่วนกลางหรือท้องถิ่นในประเทศต้นทาง ธุรกิจเหล่านี้ล้วนดำเนินอยู่บนฐานเศรษฐกิจที่ผสมผสานกับทุนโลก (global capitalism) Andrew Ong ชี้ว่าเป็นระบบทุนนิยมชายแดนโลกที่เกิดจากปัจจัยการบริหารของชาวจีนข้ามชาติที่ได้รับสิทธิพิเศษต่อการปกครองชายแดน สร้างอสังหาริมทรัพย์ควบคุมการบังคับใช้กฎหมายเฉพาะพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ 'ขอบ' ที่รัฐอ่อนแออย่างเมียนมา (Ong, 2020)

ในบทความเรื่อง Capitalism and conflict at the margins: Why online scams flourish in Myanmar's borderlands โดย Xu Peng และคณะอาจารย์ในมหาวิทยาลัยลอนดอน (2025) อธิบายว่าเหตุผลที่ชายแดนเมียนมากลายเป็นพื้นที่ศูนย์จั่วของออนไลน์ได้เกิดขึ้นผ่านการบรรจบกัน (intersect) ของเขตการปกครองด้วยอาวุธ อาชญากรดิจิทัล และทุนนิยมโลก โดยใช้กระบวนการสะสมทุนที่อิงอยู่กับบุคคล (people-based accumulation) เพื่อควบคุมโลกดิจิทัลการแสวงหาเหยื่อแบบข้ามชาติ และเพื่อควบคุมเขตดินแดนในการแสวงหาผลประโยชน์ภายในเขตพื้นที่ (Peng et al, 2025)

ศูนย์สแกมเมอร์ในชายแดนเมียนมา-ไทยถือเป็นทุนนิยมแบบผสม (compound capitalism) ความสัมพันธ์ซึ่งระหว่างเศรษฐกิจสงครามและเศรษฐกิจสันติภาพ (พื้นที่ที่ถูกทำให้สงบเพื่อเปิดโอกาสให้ทุนข้ามชาติเข้ามาลงทุน) กับปฏิสัมพันธ์ของสภาวะชายขอบ (margins) และศูนย์กลางความเป็นเมือง (metropolises) ระหว่างโลกที่กำลังพัฒนากับโลกที่พัฒนาแล้ว (ibid.)

อย่างไรก็ตาม กรณีชายแดนเมียนมา-ไทยต่างจากชายแดนกัมพูชา-ไทยในแง่ของที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในชายแดนกัมพูชาถูกกำกับภายใต้อำนาจส่วนกลางของรัฐบาลเผด็จการโดยตรง รัฐบาลกัมพูชาเปิดโอกาสให้นายทุนจากประเทศอื่นโดยเฉพาะทุนจีนข้ามชาติเข้ามาลงทุนโดยเอื้อสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ การมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ของรัฐบาลและการจัดการแบบผูกขาดไม่โปร่งใส ส่งเสริมให้ธุรกิจผิดกฎหมายทุกประเภทดำเนินการได้อย่างสะดวกมากขึ้น

การเป็นชายแดนในฐานะพื้นที่เศรษฐกิจทุนนิยมโลก ยังสะท้อนผ่านการทับซ้อนผลประโยชน์ท้องถิ่นระหว่างรัฐบาลกลาง ทุนข้ามชาติ และเจ้าหน้าที่รัฐจากประเทศแนวพรมแดน ชายแดนมีลักษณะเป็นขอบเขตของปฏิสัมพันธ์ตัวแสดงนานาชาติเข้าแสวงหาผลประโยชน์ เกิดความสัมพันธ์เชิงผลประโยชน์ระหว่างรัฐบาลท้องถิ่น-รัฐบาลกลาง-ทุนข้ามชาติ-เจ้าหน้าที่รัฐจากประเทศแนวพรมแดนเช่นไทยที่คอยสนับสนุน อำนาจความสำคัญ หล่อเลี้ยงธุรกิจสีเทาในแนวชายแดน ประเทศไทยมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นสถานที่ให้บรรษัทของจีนเทาข้ามชาติเข้ามาฟอกเงินได้ เจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง เจ้าหน้าที่ตำรวจบางส่วนในประเทศเข้าไปมีส่วนร่วมและส่วนหนึ่งในขบวนการสแกมเมอร์ชายแดนกัมพูชา เช่นเดียวกันกับทรัพยากรบางส่วนไม่ว่าจะเป็น ไฟฟ้า น้ำมัน และอินเทอร์เน็ต ก็ถูกส่งไปหล่อเลี้ยงธุรกิจสีเทา (รายละเอียดประเด็นเหล่านี้สามารถค้นข่าวและสื่อออนไลน์) ในแง่นี้ เครือข่ายการจัดการของขบวนการสแกมเมอร์ในชายแดนกัมพูชาได้เชื่อมโยงกับทุนนิยมโลกและพื้นที่อื่นในโลกนอกเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างแยกไม่ออก

อับสแกมเมอร์ในชายแดนเขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศเมียนมาและกัมพูชาถือเป็นภูมิศาสตร์อาชญากรรมสำคัญสำหรับเหล่าอาชญากรออนไลน์ ชายแดนเป็นพื้นที่ที่มีการสร้างอำนาจอธิปไตยใหม่จากกระบวนการที่นักวิชาการสังคมศาสตร์เรียกว่าสภาวะข้อยกเว้นในการปกครองเขตพื้นที่และพลเมือง การสร้างอธิปไตยในเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้ชายแดนเป็นพื้นที่เศรษฐกิจผิดกฎหมาย เชื่อมต่อกับโครงข่ายทุนนิยมโลกได้ง่าย การสร้างเงื่อนไขการปกครองที่รัฐนายหน้าของประเทศต้น

ทางเอื้อแก่ทุนข้ามชาติไม่ใช่เพื่อการตีกรอบกฎเกณฑ์เขตปกครองเพื่อสร้างข้อจำกัด แต่ถือเป็นการตีกรอบรูปแบบการปกครองเพื่อสร้างโอกาสในการสะสมผลประโยชน์ ด้วยเหตุนี้ภูมิศาสตร์จากสภาวะยกเว้นในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจึงไม่ใช่เพื่อสร้างตรรกะการปกครองเท่านั้น แต่ยังเพื่อผสานพื้นที่เข้ากับทุนนิยมเสรีในระดับโลกด้วย

ผู้เขียน

วิมล โคตรทุมมี

นักวิชาการอิสระ

โครงการสานพลังนิเวศน์วิจัยและขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ระดับนโยบายและปฏิบัติงานด้านกระบวนการยุติธรรม สร้างธรรมาภิบาล และการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2559). ทุนนิยมคาสโนว์ เขตเศรษฐกิจพิเศษจีนกับการสร้างชายแดนเสรีนิยมใหม่ในลาว. เชียงใหม่: ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ThaiPBS. (2568, 17 ก.ย.). เปิดพิกัดฐานสแกมเมอร์กัมพูชา ใต้กลุ่มอิทธิพลคนสนิทฮุน เซน. ThaiPBS (ออนไลน์). <https://www.thaipbs.or.th/news/content/356633>.

CNA. (2025, 9 Nov.). Myanmar junta says it is demolishing 150 scam hub buildings. CNA (online). <https://www.channelnewsasia.com/asia/myanmar-military-demolishing-scam-hub-buildings-5456266>

Han, Enze. (2024). The Ripple Effect China's Complex Presence in Southeast Asia. New York: Oxford University Press.

Ong, Aihwa. (2004). The Chinese Axis: Zoning Technologies and Variegated Sovereignty. *Journal of East Asian Studies*, 4(1). 69-96.

Ong, Andrew. (2020). Shadow Capital at Myanmar's Margins: Shwe Kokko New City and its Predecessors. *Researchers At Iseas*, 136(no.2020). 1-9.

Peng, Xu. Goodhand, Jonathan. Meehan, Patrick. and Yonder, Naomi. (2025, 9 June).
Capitalism and Conflict at the Margins: Why Online Scams Flourish in Myanmar's
Borderlands. SOAS University of London (online).
<https://www.soas.ac.uk/about/blogs/capitalism-and-conflict-margins-why-online-scams-flourish-myanmars-borderlands>.